

Vreme: 20.07.2026 21:51

Medij: 021.rs

Link: <https://www.021.rs/info/biznis-i-ekonomija/449730/projekat-star-pola-veka-ponovo-na-stolu-sta->

Autori: Autor: Insajder (Ana Đurić)

Teme: Elektroprivreda Srbije (EPS)

Naslov: Projekat star pola veka ponovo na stolu: Šta znamo o Đerdapu 3 i otkud Amerikanci?

8890

Gvozdena kapija 3, odnosno Đerdap 3, jedan je od strateških projekata Srbije, ali i jedna od ključnih tema strateškog dijaloga sa Sjedinjenim Američkim Državama.

Obe strane prepoznale su izgradnju reverzibilne hidroelektrane kao značajnu investiciju, ne samo za energetske sektor Srbije, već i za unapređenje odnosa dve zemlje. Iako ideja o Đerdapu 3 nije nova, projekat je tek na početku realizacije i prvi je koji se sprovodi na osnovu međudržavnog sporazuma Srbije i SAD. Mnogo toga u vezi sa projektom koji bi trebalo da predstavlja "najveću srpsku bateriju" tek treba da bude definisano - od tehničkih rešenja, finansiranja do izbora partnera. Ipak, prvi koraci su već načinjeni, pa se obrisi buduće reverzibilne hidroelektrane polako naziru, prenosi Insajder. Proslava 145 godina diplomatskih odnosa SAD-a i Srbije obeležena je potpisivanjem različitih sporazuma, ali fokus je, po svemu sudeći, na energetici. Tako se u zajedničkom saopštenju dve zemlje ističe da su SAD i Srbija potpisale Memorandum o razumevanju o energetskoj infrastrukturi i regionalnoj energetskoj bezbednosti. Pored drugih projekata, akcenat se ipak stavlja na izgradnju Đerdapa 3, a Sjedinjene Države, kako se navodi u saopštenju, pozdravile su preliminarnu odluku Srbije da nastavi ovaj projekat, koji su označili kao "korak ka energetski nezavisnijoj Srbiji". Ipak, osim brige za protok struje na ovim prostorima, SAD ima i geopolitički i ekonomski interes, s obzirom da će izgradnju predvoditi američka kompanija. To je za sada jedna od malobrojnih poznatih pojedinosti o projektu. Šta je Đerdap 3? Đerdap 3 bi bila prva hidroelektrana na koju bi se naišlo nizvodno od Beograda, dok se dalje duž Dunava nalaze već poznate hidroelektrane Đerdap 1 i Đerdap 2. Ove hidroelektrane građene su kao sistem od jedne branske i jedne rečne-protočne hidroelektrane, dok je Đerdap 3 zamišljen na drugačiji način. Prema podacima sa sajta EPS-a, ova reverzibilna hidroelektrana zahvatala bi vodu iz već postojećeg veštačkog Đerdapskog jezera. Ta voda se potom iz Dunava pumpa u veštačka akumulaciona jezera "Pesača" i "Brodica", koja bi prethodno bila izgrađena na nadmorskoj visini između 380 i 407 metara. Na taj način bi elektrana funkcionisala kao svojevrsna "baterija" za skladištenje energije - kada u elektroenergetskom sistemu postoji višak struje, što se dešava uglavnom noću kada je potrošnja minimalna, voda bi se prepumpavala u gornja jezera. Kada je potrošnja velika, voda bi se vraćala nazad kroz cevi i, padom sa visine, proizvodila električnu energiju. Prema rečima resorne ministarke Dubravke Đedović Handanović, u zavisnosti od tehničkog rešenja koje bude odabrano u narednom periodu kapacitet Đerdapa bio bi između 1.200 i 2.400 megavata. Poređenja radi, cela Termoelektrana Kostolac ima instalisanu snagu od 1.357 megavata, što znači da bi Đerdap 3, u najboljem slučaju, bio gotovo duplo snažniji od celog kostolačkog basena. Zašto sada? U pitanju je projekat još iz stare Jugoslavije, koji je ponovo u fokusu zbog sve većih energetskih prohteva, a sve manjih kapaciteta postojeće infrastrukture. Planove za Đerdap 3 izradili su još sedamdesetih godina Energoprojekt i Institut Jaroslav Černi. Međutim, ova reverzibilna hidroelektrana doživela je sudbinu brojnih velikih infrastrukturnih projekata iz vremena Jugoslavije - poput planiranih nuklearnih elektrana, nikada nije izgrađena. Ipak, Đerdap 3 se danas ponovo razmatra kao potencijalno rešenje za deo energetskih izazova koje donosi savremeno doba. Imajući u vidu planove države za izgradnju više data centara i nabavku novih superkompjuter, čiji rad zahteva velike količine električne energije, pored ovog projekta ponovo se razmatraju i mogućnosti razvoja nuklearne energije. Među važnim ciljevima kojima bi Đerdap svakako doprineo, jeste i

Vreme: 20.07.2026 21:51

Medij: 021.rs

Link: [https://www.021.rs/info/biznis-i-ekonomija/449730/projekat-star-pola-veka-ponovo-na-stolu-sta-](https://www.021.rs/info/biznis-i-ekonomija/449730/projekat-star-pola-veka-ponovo-na-stolu-sta-kažu-Rumuni?utm_source=021.rs&utm_medium=link&utm_campaign=449730)

Autori: Autor: Insajder (Ana Đurić)

Teme: Elektroprivreda Srbije (EPS)

Naslov: Projekat star pola veka ponovo na stolu: Šta znamo o Đerdapu 3 i otkud Amerikanci?

dekarbonizacija koja je bitna i u kontekstu usklađivanja Srbije sa Pariskim sporazumom, glavnim, obavezujućim, međunarodnim ugovorom koji je donet kako bi se ograničilo globalno zagrevanje izazvano klimatskim promenama. Akcioni plan dekarbonizacije koji je Elektroprivreda Srbije predstavila u novembru prošle godine, podrazumeva postepeno smanjenje proizvodnje električne energije iz uglja, izgradnju reverzibilnih hidroelektrana i više od 20 gigavata novih kapaciteta iz obnovljivih izvora. Šta kažu Rumuni? Kada je u pitanju vlasništvo, situacija je nešto drugačija u odnosu na Đerdap 1 i 2 koje se nalaze na granici sa Rumunijom i u zajedničkom su vlasništvu dve države. Đerdap 3 bi trebalo da bude u potpunosti u domaćem vlasništvu. Ipak, projekat ne može da bude sproveden bez saglasnosti Rumunije, imajući u vidu da će Đerdap 3 suštinski uzimati deo vode koji bi išao kroz zajedničke hidroelektrane. Zbog toga su predstavnici Ministarstva rudarstva i energetike Srbije u, kako su naveli, u kontinuiranoj komunikaciji sa kolegama iz ove zemlje. Iako je u početku postojao određeni otpor, čini se da on vremenom slabi. Rumunski portal Economica preneo je 10. juna odgovor rumunske vlade na pitanje njihovom stavu o Đerdapu 3, da je vlada u fazi međuresorne evaluacije projekta, ali da je "u principu, potpuno otvorena za ovaj projekat". Saradljivost potvrđuje i to što je ministarka rudarstva i energetike Dubravka Đedović Handanović 16. jula u Bukureštu potpisala Memorandum o razumevanju o olakšanju razmene informacija u vezi sa projektom RHE Đerdap 3 sa premijerom i vršiocem dužnosti ministra energetike Ilie Boložanom. "Srbija ove godine planira da započne izradu prostorno-planske, kao i projektno-tehničke dokumentacije, a već smo uspostavili zajedničke radne grupe sa rumunskim partnerima i nameravamo da obezbedimo redovnu razmenu informacija", rekla je Đedović Handanović posle sastanka sa Boložanom i potpisivanja memoranduma u Vladi Rumunije. Velike su šanse da je na odobrovoljavanje rumunske strane uticao i partner sa srpske strane - Sjedinjene Američke Države. Kako navodi ministarka, SAD su ključni energetske partner Rumunije. Činjenica da će se Đerdap 3 graditi na osnovu međudržavnog sporazuma Srbije i Amerike, sva je prilika, ne odmaže. Otkud Amerikanci? U posao izgradnje Đerdapa 3, sudeći prema javnom pozivu objavljenom na sajtu američke ambasade ulazi sa kompanijama iz Sjedinjenih Američkih Država. Rok za prijavu istekao je 25. juna, a osim informacije da se prijavilo šest kompanija, malo šta drugo je poznato. Poziv se temelji na Sporazumu između Vlade Republike Srbije i Vlade SAD-a o strateškoj saradnji u oblasti energetike koji je potpisan u septembru 2024. godine, a koji je stupio na snagu u martu 2025. godine. Sporazum naglašava da će svaka država sarađivati u skladu sa sopstvenim zakonima, kao i da izbor dobavljača za realizaciju aktivnosti i projekata sprovodi Vlada Srbije u skladu sa "zakonom kojim se uređuje oblast javnih nabavki". Ipak, po svemu sudeći, raspisani poziv je u suprotnosti sa Sporazumom, jer se u samom startu ne primenjuje domaći Zakon o javnim nabavkama. Da je tako, to bi značilo da bilo koja firma na svetu može da se prijavi za gradnju Đerdapa 3. Međutim, Javni poziv je strog u formulacijama koje direktno kažu da je to moguće samo za jedno geografsko područje - Sjedinjene Države. Čitav proces, pored isključivanja domaćih zakona i geografskog ograničenja, ima još jedno odstupanje od regularne procedure koja prati Zakon o javnim nabavkama. U pitanju je telo Vlade Srbije, odnosno posebna Radna grupa koja će, kako piše u pozivu, odlučivati o daljem toku projekta. Redakcija Insajdera je pitala nadležno ministarstvo ko konkretno čini ovu Radnu grupu, kao i šta su naredni koraci, međutim odgovor nije stigao. Inače, za izgradnju Đerdapa 3 bila je zainteresovana američka kompanija Behtel još 2022. godine. U pitanju kompanija koja gradi Moravski koridor u okviru konzorcijuma Behtel-Enka koji je 2019. godine izabran za strateškog partnera na osnovu sprovedenog javnog poziva. Američko-turski konzorcijum "Behtel-Enka", prema saopštenju Ministarstva građevinarstva, bio je zapravo jedini koji je dostavio ponudu na javnom pozivu za izgradnju Moravskog koridora. Upravo zbog te činjenice, deo opozicije je tada optuživao predstavnike vlasti da se posao na ovom projektu namešta "Behtelu" mimo zakona. Krajem aprila ove godine, sa predstavnicima ovog konzorcijuma sastao se i predsednik Srbije Aleksandar Vučić koji je, kako je naveo na društvenoj mreži Instagram, sa njima razgovarao o "napretku radova na Moravskom koridoru". Ipak bez velike pompe prošao je drugi deo rečenice koji kaže da su tema razgovora pored Moravskog koridora bili i "projekti u oblasti obnovljivih izvora energije i energetske infrastrukture". Ni sam predsednik nije o tome dalje detaljisao. Posebno pitanje u celoj priči jeste i kako će cela izgradnja uticati na Nacionalni park Đerdap i čitav živi svet u njemu, koji, prema podacima na sajtu obuhvata 63.786 hektara površine i u njemu 398 vrsta različitih životinja i 1100 biljnih vrsta i podvrsta.

